

Bezdůvodné obohacení

Místnosti diplomatické mise podléhají zvláštní ochraně, a to zejména před vniknutím, exekucí či uplatněním jiných donucovacích prostředků. Imunita cizího státu vůči rozhodovací pravomoci přijímajícího státu ve vztahu k místnostem mise však výslovně upravena není. Je proto odůvodněné - s ohledem na vývoj mezinárodního práva - umožnit vést vůči cizím státům ve vztahu k nemovitostem používaným pro účely diplomatických misí těchto států veškeré druhy soudních řízení, které nebudou v rozporu se závazky podle Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích zaručujícími zejména nedotknutelnost místností mise a které nebudou zasahovat do výkonu funkcí mise. Ochrana místností mise přitom nebude narušena ani v případě rozhodnutí nepříznivého pro cizí stát, neboť bude nadále zakázáno vstupovat do místností mise bez svolení šéfa mise, či podrobit místnosti mise exekuci.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 3095/2017, ze dne 6.12.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce TYNGENE s. r. o. se sídlem v P., zastoupeného Mgr. M.Š., advokátem se sídlem v P., proti žalovaným 1) Městské části Praha-Troja se sídlem městského úřadu v P., zastoupené Mgr. J.N., advokátem se sídlem v B., a 2) Korejské republiky - Velvyslanectví Korejské republiky se sídlem velvyslanectví v P., zastoupené JUDr. D.F., advokátem se sídlem v P., o 1 641 579,48 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 7 pod sp. zn. 29 C 20/2015, o dovolání žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. února 2017 č. j. 68 Co 68/2017-66, tak, že usnesení městského soudu a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 12. června 2016 č. j. 29 C 20/2015-52 se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 7 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 7 dne 15. 1. 2015 domáhal, aby byla žalovaným uložena povinnost zaplatit žalobci 1 641 579,48 Kč se zákonným úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně od 6. 12. 2014 do zaplacení tak, že plněním jedné ze žalovaných zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost druhé ze žalovaných. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že je vlastníkem pozemku parc. č. o výměře 13 205 m², zahrada, obec P., k. ú. T., zapsaného na LV č. u Katastrálního úřadu pro P., Katastrální pracoviště P., že žalovaná 1) má jako městská část ve správě sousední pozemek parc. č. jenž je ve vlastnictví P., že žalovaná 2) užívala do 1. 4. 2014 bez právního důvodu část pozemku žalobce o výměře 1 589 m², která je oplocena společně s pozemky a stavbou svěřenými do správy žalované 1), jež žalovaná 1) přenechala žalované 2) do nájmu, a že žalobce poté, co při čištění svého pozemku od náletových křovin zjistil, že oplocení neodpovídá katastrálním hranicím pozemků, uzavřel s žalovanou 1) nájemní smlouvu na tuto část pozemku žalobce s účinností od 1. 4. 2014. Má za to, že žalovaná 2) užívala předmětnou část pozemku žalobce jako celek se sousedním pozemkem, který má pronajatý od žalované 1), s vědomím žalované 1), že žalovaná 1) proto způsobila žalobci škodu tím, že do 1. 4. 2014 umožňovala žalované 2) bez právního důvodu užívat část pozemku žalobce, a že žalovaná 1) z nedbalosti, případně úmyslně, porušila právní povinnost počínat si tak, aby nedošlo k zásahu do vlastnického práva žalobce, s čímž v příčinné souvislosti došlo k obohacení žalované 2).

Žalovaná 2) zejména namítala, že soud prvního stupně „nedisponuje pravomocí k rozhodnutí ve věci“, a to na základě ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. [91/2012](#) Sb., neboť domnělé jednání, které žalobce popisuje ve svém návrhu, mohlo být případně učiněno pouze v souvislosti s výkonem státní

moci suverénního státu; dotčená nemovitost žalobce se totiž nachází v blízkosti nemovitosti, kterou žalovaná 2) užívá k účelům souvisejícím s plněním úkolů diplomatické mise Korejské republiky na území České republiky, konkrétně jako rezidenci diplomatických zástupců.

Obvodní soud pro Prahu 7 usnesením ze dne 12. 6. 2016 č. j. 29 C 20/2015-52 řízení vůči žalované 2) zastavil a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované 2) na náhradě nákladů řízení 55 176 Kč k rukám advokáta JUDr. D.F. Na základě zjištění, že žalobce se po žalované 2) domáhá vydání bezdůvodného obohacení za užívání části svého pozemku, který žalovaná 2) užívá k účelům souvisejícím s plněním úkolů diplomatické mise Korejské republiky, konkrétně jako rezidenci diplomatických zástupců, dospěl k závěru, že české soudy nejsou příslušné k projednání a rozhodnutí této věci, neboť při užívání uvedené části pozemku žalovaná 2) jednala v souvislosti s výkonem státní moci, a proto se uplatní funkční imunita státu uvedená v ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. [91/2012](#) Sb.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze usnesením ze dne 17. 2. 2017 č. j. 68 Co 68/2017-66 potvrdil usnesení soudu prvního stupně a rozhodl, že žalobce a žalovaná 2) nemají navzájem právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Souhlasil se závěrem soudu prvního stupně o nedostatku pravomoci soudu ve vztahu k žalované 2) a dovodil, že pokud by bylo rozhodováno o části pozemku, který podle tvrzení žalobce žalovaná 2) užívá neoprávněně v souvislosti s výkonem státních, vládních a jiných veřejných pravomocí a funkcí, nebyla by zaručena nedotknutelnost místností mise, která je garantovaná ustanovením čl. 22 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích. Uvedl, že tvrzené jednání žalované 2) mohlo být učiněno pouze v souvislosti s výkonem státní či vládní moci suverénního státu, neboť žalovaná 2) užívá podle tvrzení žalované 1) „část pozemku parc. č., součástí kterého je stavba rodinného domu s č. p. v k. ú. T.“, pro účely mise jako rezidenci svého velvyslance (nebo jiných diplomatických zástupců), tedy pouze k výkonu své státní moci.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že odvolací soud dospěl k závěru o vynětí žalované 2) z pravomoci českých soudů na základě nesprávného závěru o tom, že jednání žalované 2) specifikované v žalobě mohlo být učiněno pouze v souvislosti s výkonem státní či vládní moci suverénního státu, a že se nezabýval otázkou, zda může uplatňování práv žalobce na peněžité plnění - vymáhání pohledávky vůči žalované 2) - ohrozit výkon funkcí mise. Má za to, že žalovaná 2) nejednala jako suverénní nositel státní či vládní moci, když uzavírala nájemní smlouvu na užívání pozemku sousedícího s pozemkem žalobce s žalovanou 1), neboť vstoupila do rovného soukromoprávního vztahu vůči pronajímateli, který má právo na plnění z nájmu ve vztahu k žalované 2) stejně jako vůči kterémukoli jinému subjektu, a že žalovaná 2) nemohla jednat odlišně, ani když bez právního důvodu užívala část pozemku žalobce, neboť i tento vztah je vztahem dvou rovných subjektů. Namítá, že není smyslem ani účelem principu vynětí cizích států z pravomoci českých soudů, aby cizí státy byly z pravomoci českých soudů vyňaty paušálně ve všech možných případech své činnosti na území České republiky, ale to, aby cizí státy nebyly omezovány ve své diplomatické činnosti na území České republiky; nárok, kterým se po žalované 2) domáhá zákonným způsobem zaplacení peněžité částky, neomezuje žalovanou 2) jako cizí stát, resp. jeho misi ve výkonu diplomatických činností a ani nijak nezasahuje do místností mise, které jsou nedotknutelné. Žalobce navrhl, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu a soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná 2) navrhla, aby dovolací soud dovolání žalobce odmítl, neboť neobsahuje veškeré náležitosti, které zákon pro dovolání vyžaduje, popřípadě zamítl, neboť v případě užívání nemovitostí pro účely mise se nejedná a ani nemůže jednat o činnost obchodního nebo jiného soukromoprávního charakteru a toto jednání mohlo být učiněno výlučně v souvislosti s výkonem státní či jiné obdobné moci suverénního státu.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal

dovolání žalobce podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 29. 9. 2017 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napadeno usnesení odvolacího soudu, které bylo vydáno přede dnem 30. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Napadené usnesení odvolacího soudu závisí mimo jiné na vyřešení otázky procesního práva, zda (popř. za jakých podmínek) je dána pravomoc českých soudů ve vztahu k cizímu státu, jde-li o řízení o nárocích z bezdůvodného obohacení vzniklého užíváním pozemku bez právního důvodu pro účely diplomatické mise. Protože tato právní otázka dosud nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu vyřešena, je dovolání proti usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání žalobce je opodstatněné.

Projednávanou věc je i v současné době třeba posuzovat - vzhledem k tomu, že žaloba o zaplacení 1 641 579,48 Kč byla žalobcem podána dne 15. 1. 2015 - podle zákona č. [91/2012](#) Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění účinném do 31. 12. 2015 (dále jen „zákon o mezinárodním právu soukromém“).

Podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém z pravomoci českých soudů jsou vyňaty cizí státy, pokud jde o řízení vyplývající z jejich jednání a úkonů učiněných při výkonu jejich státních, vládních a jiných veřejných pravomocí a funkcí, včetně jejich majetku, který je k takovému výkonu používán nebo určen.

Podle ustanovení § 7 odst. 2 zákona o mezinárodním právu soukromém vynětí z pravomoci českých soudů se nevztahuje na jiná jednání, úkony nebo případy, a to v rozsahu, v němž podle obecného mezinárodního práva nebo mezinárodní smlouvy lze proti cizímu státu uplatňovat práva u soudů jiného státu.

Z citovaných ustanovení mimo jiné vyplývá, že cizí státy požívají před českými soudy imunitu (vynětí z pravomoci) v případech, kdy řízení vyplynulo z jednání a úkonů, které učinily při výkonu státních, vládních a jiných veřejných pravomocí a funkcí (tedy při výkonu veřejné moci), a kdy se jedná o majetek, který byl k takovému výkonu používán nebo určen (majetek sloužící vládním účelům). Imunita se však nevztahuje na jiná jednání, úkony nebo případy, pokud podle obecného mezinárodního práva nebo mezinárodní smlouvy je proti cizímu státu možné práva u soudů jiného státu uplatňovat.

Obsah imunity státu dříve vnímaný jako absolutní, kdy jakákoliv souvislost státu s předmětem sporu vedla ke konstatování imunity a tím k nemožnosti vést s ním řízení před cizím soudem, se s dynamickým rozvojem mezinárodních vztahů v průběhu doby vyvíjel směrem k funkčnímu pojetí tohoto právního poměru, z něhož vychází i současná právní úprava vynětí cizích států z pravomoci českých soudů v zákoně o mezinárodním právu soukromém (srov. též důvodovou zprávu k § 7 tohoto zákona, která se k uvedenému pojetí výslovně hlásí). Je mimo pochybnost, že stát požívá pro sebe a svůj majetek jurisdikční imunity před soudy jiného státu (par in parem non habet jurisdictionem). Převládající vývojové tendence však vykrytalizovaly v závěr, že stát se nemůže dovolávat své jurisdikční imunity - vedle případů, kdy se jí výslovně zřekl - ani tehdy, kdy jde o řízení týkající se jeho obchodních transakcí, pracovních smluv, vlastnictví, držby, nebo užívání majetku, v případě náhrady škody způsobené na majetku či osobám, ve věcech průmyslového či duševního vlastnictví, ohledně účasti v obchodních společnostech; tedy v podstatě v případech, kdy stát nejedná jako vykonavatel veřejné moci (acta iure imperii). Vystupuje-li tedy cizí stát nikoli jako suverénní nositel veřejné moci, nýbrž jako právnická osoba ve věcech vyplývajících ze soukromoprávních vztahů charakterizovaných právní rovností účastníků, odůvodňují pravidla mezinárodního práva závěr, že tato právnická osoba - cizí stát - nepožívá funkční imunity a že je v těchto věcech dána pravomoc českých soudů (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2008 sp. zn. 21 Cdo 2215/2007, uveřejněné pod č. 26 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2009).

Současný stav obyčejového mezinárodního práva vyjadřuje Úmluva Organizace spojených národů (OSN) o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku přijatá Valným shromážděním OSN dne 2. 12. 2004 v New Yorku (dále jen „Úmluva OSN“). Přestože prozatím nevstoupila v platnost (ratifikovalo ji pouze 21 z potřebných 30 států), jedná se o východisko obecně přijímaného režimu státních imunit. Úmluva OSN obsahuje jednak obecné pravidlo, že státy požívají imunitu vůči jurisdikci soudů jiného státu (čl. 5 Úmluvy OSN), jednak taxativní výčet výjimek z této imunity (čl. 7 - 17 Úmluvy OSN). Mezi tyto výjimky patří - mimo jiné - i řízení týkající se práv a povinností vznikajících při užívání nemovitého majetku na území státu soudu (srov. čl. 13 Úmluvy OSN).

V projednávané věci se žalobce domáhá peněžité náhrady z důvodu bezdůvodného obohacení (ve výši obvyklého nájemného), které mělo žalované 2) vzniknout užíváním části pozemku žalobce bez právního důvodu, a to jako jednoho z pozemků, jejichž součástí je rezidence diplomatických zástupců žalované 2). Bezdůvodné obohacení, které vzniklo užíváním pozemku bez právního důvodu (bez uzavřené nájemní smlouvy), je vztahem soukromoprávním, který se vyznačuje rovností účastníků, a samo o sobě tedy - s ohledem na výše uvedené - není výsledkem jednání nebo úkonu učiněného při výkonu státních, vládních nebo jiných veřejných pravomocí a funkcí a zároveň se jedná o případ, kdy lze i v rámci mezinárodního práva proti cizímu státu uplatňovat práva u soudů jiného státu (řízení týkající se práv a povinností vznikajících při užívání nemovitého majetku na území státu soudu). Žalovaná 2) však měla pozemek žalobce používat pro účely diplomatické mise - jako rezidenci diplomatických zástupců.

Místnosti mise jsou ve smyslu Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích budovy nebo části budov a pozemky k nim přilehlé, bez ohledu na vlastnictví, jsou-li používány pro účely mise, včetně rezidence šéfa mise [čl. 1 písm. i) Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích, publikované vyhláškou č. [157/1964](#) Sb.]. Místnosti mise jsou nedotknutelné, orgány přijímajícího státu do nich nesmí vstoupit, leda se svolením šéfa mise (čl. 22 odst. 1 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích). Přijímající stát má zvláštní povinnost učinit všechna vhodná opatření k ochraně místností mise před jakýmkoliv vniknutím nebo poškozením a k zabránění jakémukoliv rušení klidu mise nebo újmě na její důstojnosti (čl. 22 odst. 2 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích). Místnosti mise, jejich zařízení a jiný majetek v nich i dopravní prostředky mise nemohou být předmětem prohlídky, rekvizice, zabavení nebo exekuce (čl. 22 odst. 3 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích).

Z uvedeného vyplývá, že místnosti mise podléhají zvláštní ochraně, a to zejména před vniknutím, exekucí či uplatněním jiných donucovacích prostředků. Imunita cizího státu vůči rozhodovací pravomoci přijímajícího státu ve vztahu k místnostem mise však výslovně upravena není. Je proto odůvodněné – s ohledem na vývoj mezinárodního práva – umožnit vést vůči cizím státům ve vztahu k nemovitostem používaným pro účely diplomatických misí těchto států veškeré druhy soudních řízení, které nebudou v rozporu se závazky podle Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích zaručujícími zejména nedotknutelnost místností mise a které nebudou zasahovat do výkonu funkcí mise. Ochrana místností mise přitom nebude narušena ani v případě rozhodnutí nepříznivého pro cizí stát, neboť bude nadále zakázáno vstupovat do místností mise bez svolení šéfa mise, či podrobit místnosti mise exekuci (Caban, P.: Jurisdikční imunity států, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2007, str. 47 – 48).

Řízení o zaplacení částky 1 641 579,48 Kč s příslušenstvím z důvodu bezdůvodného obohacení žalované 2) vzniklého způsobem tvrzeným žalobcem nezasahuje do výkonu funkcí mise a ani není v rozporu s ustanovením čl. 22 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích upravujícím nedotknutelnost místností mise; není tedy důvod, aby byla omezena možnost žalobce domáhat se svých nároků vůči žalované 2) – cizímu státu – u českých soudů. Závěr odvolacího soudu (i soudu prvního stupně) o nedostatku pravomoci soudu ve vztahu k žalované 2) proto není správný.

Protože usnesení odvolacího soudu není – jak vyplývá z výše uvedeného – správné a protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky toto usnesení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky rovněž toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 7) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.), v němž se bude soud prvního stupně zabývat též otázkou věcné příslušnosti soudu ve vztahu k žalované 2) [srov. § 9 odst. 2 písm. c) o. s. ř.].

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla](#)
- [Styk nezletilého s prarodiči \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zástavní právo a směnka, insolvence](#)
- [Incidenční spory, propadnutí věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení, poučovací povinnost soudu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Úpadek a směnka](#)
- [Insolvenční řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvence \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Nemajetková újma \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Soudní poplatek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)